

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno rigorozantky:	Mgr. Kristýna Příhodová
Téma práce:	Právní úprava alternativních trestů
Rozsah práce:	186 923 znaků včetně mezer
Datum odevzdání práce:	16. 8. 2021

1. Aktuálnost (novost) tématu

Téma, které si rigorozantka zvolila, je tématem velice aktuálním. Četnost (pro stát velmi nákladné) vězeňské populace, jakož i otázka nakolik lze účinně naplnit účel trestu výkonem nepodmíněného trestu odnětí svobody, jsou dlouhodobým terčem kritiky a důvodem opakovaných, často i poměrně zásadních, legislativních změn, které se právě typicky projevují ve vývoji právní úpravy alternativních trestů, přičemž jsou často modely a zkušenosti hledány právě především ve státech západní Evropy. V některých případech lze zákonodárné počiny českého zákonodárce označit za metodu pokusu a omylu (např. otázka přeměny peněžitého trestu), která do legislativy, a to zejména do té trestněprávní, rozhodně nepatří. Odborné práce věnující se alternativním druhům trestů jsou tak nepochybně z hlediska aktuálního vývoje žádoucí (a nutno říct, že také nijak výjimečné).

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Náročnost tématu závisí v tomto směru ve velké míře na zvoleném způsobu jeho zpracování. Obecně je lze označit za téma obtížné, v němž by se měla spojovat znalost hmotněprávní problematiky ukládání trestů obecně z hlediska vymezení účelu trestu, zásad jeho ukládání i stanovených pravidel pro výběr druhu trestu a jeho výměry (která je sama o sobě rozsáhlá a velmi náročná, zejména na abstraktně konkrétní představivost), specifik jednotlivých (vybraných) druhů trestů a následně i otázek procesních, souvisejících s jejich výkonem. Při žádoucí zahraniční komparaci se pak tyto požadavky na znalosti do značné míry uplatní i ve vztahu ke srovnávané právní úpravě.

S nastíněným okruhem poměrně komplexních, zásadních dílčích prvků zahrnutých ve zvoleném tématu a zároveň jeho přetrvávající aktuálnosti projevované v neustále se vyvíjející úpravě *de lege lata*, souvisí, že (s výjimkou aktuálních změn právní úpravy) je k nim dostupné velké množství odborných pramenů.

S ohledem na předpokládaný omezený rozsah rigorózní práce nelze očekávat komplexní zpracování všech shora uvedených problémů ani možných pramenů, a je proto na rigorozantovi, jak k široce pojatému tématu přistoupí.

Rigorozantčin způsob zpracování vychází především z jí užitých metod deskripce (v úvodu práce ani jinde však explicitně použité metody neuvádí), což navazuje i na jí vytýčený cíl v podobě analýzy české právní úpravy alternativních trestů *de lege lata*. Práce je tak, zejména v ústředních kapitolách o jednotlivých druzích trestu především popisná, přičemž jsou opravdu rozsáhlé pasáže v zásadě jen přepisem či parafrází relevantních zákonných ustanovení vložených do plynulého textu, v rámci čehož se rigorozantka zcela nevyhnula ani nežádoucímu opakování (např. opakované parafrázované znění § 14 odst. 2, § 39 odst. 2, § 58, § 59 tr. zákoníku). Žádoucí je však říct, že vyvážení nezbytného představení základů právní úpravy jednotlivých druhů trestů a zároveň ponechání adekvátního prostoru pro dostatečnou hloubku analýzy zjištěných a definovaných problémů je velmi náročné.

Zdařile pak rigorozantka využila metodu komparace ve vztahu k nizozemské právní úpravě.

Vycházela přitom z poměrně širokého okruhu pramenů, a to učebnic, komentářů, monografií, odborných článků, méně početné řady soudních rozhodnutí a dalších, včetně ojedinělého zdroje statistického.

3. Formální a systematické členění práce

Struktura textu je logická, přehledná, systematická a odpovídá autorskému záměru rigorozantky, Text po úvodu a kapitole první (K úvodu do problematiky alternativních trestů), přechází v popisných kapitolách 2 až 4 k právní úpravě jednotlivých vybraných druhů trestů, v nichž se začínají objevovat zjištěné problémy, které autorka neopomíjí ani v kapitole 6, zaměřené na srovnání rozebrané české právní úpravy s úpravou nizozemskou, a ke kterým se následně podrobněji vrací v kapitole sedmé, kde je sama hodnotí a předkládá návrhy na jejich řešení *de lege ferenda*. Závěr práce je pak především shrnutím jemu předcházející sedmé kapitoly.

4. Vyjádření k práci

Práce splňuje formální i obsahové náležitosti rigorózní práce.

Vytknout lze rozsáhlé pasáže textu, které jsou v zásadě jen přepsáním relevantních ustanovení. Dále by i z hlediska způsobu zpracování bylo vhodné téma posuzovat i optikou základních zásad pro ukládání trestů (např. když je jedním z ústředních nalezených problémů otázka zásahů do nedotknutelnosti obydlí ve vztahu ke spolubydlícím osobám, nabízí se zásada personalit sankce). Při takto zjevném zaměření na text právní úpravy by byla žádoucí větší pečlivost a komplexnost ve vztahu k jejímu, a to přinejmenším tomu nejaktuálnějšímu, vývoji (např. otázka nedávno opuštěné přeměny na jiné alternativní tresty, kterou sice popisuje u peněžitého trestu, ale u dříve řešeného trestu obecně prospěšných prací jej ponechává bez jakékoliv zmínky). Za vadu v tomto směru považují také, že v textu zcela absentuje aktuálně platná (nikoliv však ještě účinná) právní úprava vyplývající z novely č. 220 /2021 Sb., ač se dotýká rigorozantkou parafrázovaných ustanovení. Již účinnou novelu č. 333/2020 Sb. v práci sice zcela neopomíjí, ale třeba nové znění § 39 odst. 8 tr. zákoníku dotýkajícího se podrobněji řešených otázek peněžitého trestu ponechává zcela bez povšimnutí.

Rigorozantka z velké řady nabízejících se problémů spojených s řešenými otázkami vybrala jen některé, a to ty ustáleně známé a často v literatuře opakované, do komplikovanějších polemik a hlubších rozborů se nepřilíhla nepouštěla, a to ani v situacích, kdy se i z jí vytvořeného textu vysloveně nabízí. Pokud se např. zjevně kloní k poměrně striktnímu přístupu k přeměně peněžitého trestu na trest odnětí svobody, je ke škodě věci, že v práci v rámci prepisu právní úpravy jen zopakovala ustanovení, která stanoví, že nebude-li peněžitý trest zaplacen, bude nařízeno jeho vymáhání. Vztah mezi § 343 a § 344 tr. ř. navzdory svým předchozím úvahám a kritice nijak neřeší. Zmiňuje, že byla snížena horní hranice výměry trestu obecně prospěšných prací, ale bez povšimnutí ponechává, že se současně výrazně zpřísnil způsob jeho přepočtu na trest odnětí svobody apod.

Oceňuji naopak, že definovala více zjištěných problémů (byť nijak originálně, ačkoliv by k tomu zejména změny ústřední právní úpravy proběhlé v posledním roce, resp. dvou, přímo vybízely), které se do značné míry prolínají textem jako určitá jednotící linie ve více souvislostech a některé z nich jsou vhodně řešeny v rámci komparační části. Příležitostně uváděla i vlastní hodnocení a názory na řešené a je třeba vyzdvihnout, že vše završila konkrétní formulací vlastních návrhů na změny právní úpravy *de lege ferenda*. Obecně je také velmi pěkná kapitola o právní úpravě v Nizozemsku.

Posuzovaná práce je způsobilým podkladem k obhajobě.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle	Rigorozantka za hlavní cíl práce označila analyzovat českou právní úpravu alternativních trestů v užší rovině <i>de lege lata</i> , porovnat ji s nizozemskou právní úpravou, vymezit sporné otázky a učinit závěr, zda je současné znění
--------------	---

	<p>příslušných zákonných ustanovení dostačující nebo bude potřebné provést v právní úpravě vybraných alternativních trestů de lege ferenda nějaké změny. V případě zjištění, že je pozměnění právní úpravy skutečně potřebné, stanovila za dílčí cíl práce nejen konkretizaci problému, ale také nabídnutí jeho možného řešení.</p> <p>Takto vytýčeného cíle dostála.</p>
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	<p>Text práce je ve velké části složen z parafrází, přičemž, jde-li o parafráze jiných autorů, na tyto řádně odkazuje v odpovídajícím poznámkovém aparátu, parafráze zákonného znění pak takové odkazy nevyžadují. Především právě v obsáhlejších sdělování textu zákonných ustanovení, kterému se vzhledem k tématu nelze zcela vyhnout, v kombinaci s tím, že jde o téma častěji v kvalifikačních pracích zpracovávané, lze spatřovat poměrně vyšší procento shody (40%), které vykázal systém turnitin. Text jako celek však působí kompaktním dojmem, přirozeně navazuje, autorka v něm příležitostně uvádí vlastní hodnocení, přičemž si vlastní, autorské syntézy otevřeně ponechává ve větším rozsahu především do závěrečných dvou kapitol. Práci tak v jejím celku nepovažuji za plagiát a autorskou roli rigorozantky odpovídající vymezení způsobu zpracování v úvodu práce v něm nacházím.</p>
Logická stavba práce	<p>Odpovídající, text se přirozeně zužuje od obecného úvodu ke konkrétním problematikám, jejichž vymezení je systematicky strukturováno.</p>
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	<p>Rigorozantka v textu na velké množství pramenů řádně odkazuje v početném poznámkovém aparátu. U citování soudních rozhodnutí nerozlišuje, zda-li se jednalo o rozhodnutí publikovaná ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu. Pokud je pak parafrázován text jednoho autora, byť z díla, které se souhrnně uvádí pod jménem vedoucího autorského kolektivu, je vhodné uvádět v referenční poznámce pod čarou i jméno autora konkrétní části textu – týká se to např. citovaného komentáře k trestnímu zákoníku nakladatelství C. H. Beck).</p> <p>Rigorozantka v práci využila i několikere cizojazyčné prameny.</p>
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	<p>Práce je především popisného charakteru zákonné právní úpravy, nicméně nechybí zcela ani vytýčení některých zjištěných problémů, které však nepřesahují parafrázované odborné prameny, ani se k nim nestaví polemicky. K řešení takto zjištěných</p>

	problémů předkládá však rigorozantka již vlastní, stručně odůvodněné návrhy <i>de lege ferenda</i> v kapitole sedmé, přičemž zohledňuje částečně i komparaci v kapitole šesté, proto hloubku provedené analýzy považuji z hlediska tohoto typu kvalifikační práce za ještě dostatečnou.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Úprava práce je na dobré úrovni, v textu nebyly využity grafy ani tabulky, což odpovídá tomu, že nebyly blíže sledovány a ani (s výjimkou jediného obecného odkazu) podrobněji využity statistické zdroje.
Jazyková a stylistická úroveň	Jazyková i stylistická úroveň je dobrá, práce je psána dostatečně odborně, přičemž v textu zůstalo jen pár ojedinělých překlepů či jiných zjevných nesprávností.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

- 1) Jaké má aplikační praxe při ukládání předmětných druhů trestů možnosti přihlédnout k zásadě personalit sankce?
- 2) Jaká je podle rigorozantky hierarchie řešených druhů trestů z hlediska jejich citelnosti (např. z pohledu uplatnění zákazu *reformationis in peius* v řízení o odvolání)?
- 3) V jakých případech by měl soud přistoupit k rozhodnutí o vymáhání peněžitého trestu a kdy by měl rovnou rozhodnout o jeho přeměně (a jak by k této otázce přistupovala sama rigorozantka)?

V Praze dne 17. 9. 2021

JUDr. Simona Heranová, Ph.D.
oponentka